РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Комисия за енергийно
и водно регулиране

СТАНОВИЩЕ НА КОМИСИЯТА ЗА ЕНЕРГИЙНО И ВОДНО РЕГУЛИРАНЕ ПО ПУБЛИКУВАН НА 10.06.2024 Г. ПРОЕКТ НА ЗАКОН ЗА ВОДОСНАБДЯВАНЕ И КАНАЛИЗАЦИЯ

На 10.06.2024 г. на интернет страницата на Министерството на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ), в раздел „За обществено обсъждане“ (https://www.mrrb.bg/bg/proekt-na-zakon-za-vodosnabdyavaneto-i-kanalizaciyata-87549/), както и на Портала за обществени консултации (https://www.strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=8380) е публикуван проект на Закон за водоснабдяването и канализацията (проект на ЗВиК), ведно с мотиви към него; доклад към цялостна предварителна оценка на въздействието; резюме към доклад за цялостна предварителна оценка на въздействието; становища на дирекция „Модернизация на администрацията“ към Министерския съвет от октомври 2022 г. и от ноември 2022 г.; проект на доклад; проект на решение на Министерския съвет; таблица за отразяване на постъпилите предложения от обществено обсъждане, проведено в периода от 11.04.2023 г. до 11.05.2023 г.; становище от Сдружение „Глобално партньорство по водите – България“.

Определен е срок за обсъждане, който изтича на 10.07.2024 г.

Във връзка с публикувания проект на ЗВиК следва да се посочи, че МРРБ е провело следните обществени консултации на предходни проекти на ЗВиК:

- Проект на ЗВиК, публикуван за обществени консултации на **26.10.2020 г.** (КЕВР е представила становище, прието с решение по Протокол № 245 от 19.11.2020 г., т. 1);
- Проект на ЗВиК, публикуван за обществени консултации на **30.11.2022 г.** (КЕВР е представила становище, прието с решение по Протокол № 350 от 14.12.2022 г., т. 1);
- Проект на ЗВиК, публикуван за обществени консултации на **11.04.2023 г.** (КЕВР е представила становище, прието с решение по Протокол № 152 от 10.05.2023 г., т. 1).

Приетите от КЕВР становища са публично достъпни на интернет страницата на Комисията в раздел ВиК / Информационна система - https://www.dker.bg/bg/vik/pokazateli-za-kachestvo.html.

Непосредствено след публикуването на проекта на ЗВиК на Портала за обществени консултации, с писмо с изх. № О-04-11-4 от 11.06.2024 г. КЕВР е информирала служебния министър-председател и служебните министри на финансите и на регионалното развитие и благоустройството за установени слабости в процедурата по изготвяне на проекта. В писмото е посочено, че доколкото не са обсъдени финансовите, логистични и административни аспекти на предложеното разделяне на КЕВР, Комисията има готовност да участва в технически срещи, ако такива бъдат инициирани от вносителя на проекта. До момента в Комисията не е получен отговор на писмото.

От извършения преглед на публикувания на 10.06.2024 г. проект на ЗВиК се установява следното:

I. Предложението за разделяне на Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР, Комисията) и обособяването на нова Комисия за регулиране на ВиК услугите (КРВКУ) е необосновано. Никъде в публикуваните документи, вносителят не е представил мотиви, налагащи необходимостта от разделяне на регулатора. Същевременно не се констатират каквито и да е проблеми или препятствия при осъществяването на функциите на КЕВР в различните сектори в рамките на една административна структура. В предложения проект по никакъв начин не са отразени направените предходни критични становища от КЕВР и от други заинтересовани лица.

1. В предложения проект на ЗВиК се запазва предложението за разделяне на Комисията за енергийно и водно регулиране на Комисия за енергийно регулиране (КЕР) и Комисия за регулиране на ВиК услугите (КРВКУ). Съобразно това, КЕВР е пряко заинтересован субект, чиито правомощия са свързани с предмета на регулиране на предлагания проект на закон, въпреки това следва да се отбележи, че до момента с Комисията не са провеждани обсъждания и консултации относно детайлите на предложението за разделяне на регулатора.

Видно от мотивите към проекта на ЗВиК, приемането на закона ще доведе до въздействие върху държавния бюджет. В тази връзка е посочено, че е изготвена финансова обосновка, която е изпратена на Министерството на финансите, но не е публикувана на Портала за обществени консултации. Съгласно чл. 28, ал. 2, т. 3 и т. 4 от Закона за нормативните актове (ЗНА), *мотивите, съответно докладът следва да съдържат финансовите и други средства, необходими за прилагането на новата уредба и очакваните резултати от прилагането, включително финансовите, ако има такива*. Същевременно, както в мотивите, така и в останалите публикувани документи за обществено обсъждане **не се съдържа** информация за финансовите и други средства, необходими за прилагането на новата уредба, както и очакваните резултати от прилагането, включително финансовите. В тази връзка остава **неясно какъв ще е** ефектът върху одобрения бюджет на КЕВР за текущата 2024 г. и върху бюджетната прогноза за 2025-2026 г., в които не е предвидено разделяне на Комисията. Също така, **не са посочени** начините за финансиране на бъдещата КРВКУ, доколкото в публикувания проект на ЗВиК липсват конкретни текстове. Към момента КЕВР се финансира от собствени приходи по реда на чл. 27 от Закона за енергетиката (ЗЕ) и чл. 8 от Закона за регулиране на водоснабдителните и канализационни услуги (ЗРВКУ) – включително такса „ВиК регулиране, глоби и санкции по този закон, такса за регистрация на експерти.

Горното не дава възможност да бъде извършен пълен анализ на предложения законопроект, съответно да се обоснове предложението за разделяне на КЕВР, както се залага в проекта.

Доколкото в законопроекта е посочено, че бъдещата КРВКУ ще се финансира от държавния бюджет, като липсват изрични текстове за финансиране от собствени приходи, е налице пряко противоречие с принципа за независимост от изпълнителната власт, заложен в чл. 67, ал. 3 от законопроекта.

Следва да се обърне внимание, че финансовата независимост на регулаторните органи, осигурена чрез финансиране от собствени източници, е **основен принцип за независимост** според Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР)[1], към която Република България активно се стреми да стане член.

[1] OECD: The Governance of Regulators. Creating a Culture of Independence. Practical guidance against undue influence. https://www.oecd.org/gov/regulatory-policy/Culture-of-Independence-Eng-web.pdf

Предвид горното, чрез предложения законопроект се постига ограничаване на независимостта на националния ВиК регулатор спрямо сегашното му състояние.

2. Видно от публикуваната таблица за отразяване на постъпилите предложения от обществено обсъждане, проведено в периода 11.04.2023 г. до 11.05.2023 г., **МРРБ не е обсъдило и взело предвид представените становища от заинтересованите лица** в рамките на съгласувателната процедура, много от които поддържат и предходно отправени критични становища, като в таблицата от страна на МРРБ са представени **формални и неотносими коментари**. В редица случаи невярно е посочено, че становищата не съдържат конкретни предложения, а в други случаи се посочва, че становищата частично се приемат, без да става ясно кое и в каква форма се приема.

В рамките на предходните процедури по обществени обсъждания МРРБ многократно е заявявало, че ще проведе работни срещи и/или кръгли маси за обсъждане на подхода за бъдещо развитие на ВиК сектора, който да бъде заложен в проекта на ЗВиК, **като в нито един случай това не е изпълнено.** Както вече беше посочено по-горе, въпреки, че КЕВР е пряко засегната от законопроекта, **с Комисията не са проведени обсъждания и консултации относно бъдещия подход за регулирането на ВиК услугите.**

Липсата на реално обсъждане и вземане предвид на становищата на заинтересованите страни, представени в рамките на три последователни процедури за обществени обсъждания на ЗВиК, е в противоречие със заложените в чл. 26, ал. 1 от ЗНА принципи, съгласно които изработването на проект на нормативен акт се извършва при зачитане на принципите на необходимост, обоснованост, предвидимост, откритост, съгласуваност, субсидиарност, пропорционалност и стабилност.

3. Посочените мотиви за разделянето на КЕВР на две самостоятелни комисии са формални и основно се базират на изисквания на Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ), **според които се предвижда отделяне на регулирането на ВиК услугите в самостоятелен субект, но не се изисква да се разделя КЕВР.**

КЕВР вече е изложила аргументи в т. 10 от своето становище от 10.05.2023 г., в което е посочила, че при изготвянето на НПВУ, в който са предвидени текстове за приемане на нов ЗВиК, не е бил изготвен **анализ и обосновка** за предложеното разделяне на действащата КЕВР на две нови комисии, отчитайки изменения статут на КЕВР след 2015 г. Предложеното решение за разделяне на КЕВР **не е обосновано и не е подкрепено с необходимите анализи, проучвания и обосновки в придружаващите документи. Не става ясно как това ще допринесе за по-доброто управление и регулация на ВиК сектора, както и не са изяснени рисковете при разделянето на съществуващия регулатор. Не е изготвен анализ на разходите, които ще възникнат от обособяването на нова комисия, нито е извършен анализ на ползите и рисковете за сектора.** В допълнение, при разработването на НПВУ не са провеждани обществени консултации и/или обсъждания**.**

В допълнение, КЕВР е обърнала внимание, че регулирането на монополни услуги от самостоятелен субект е специфична дейност, която се извършва в много страни по света и по отношение на която са установени и съществуват стандартни изисквания и международни практики. Основополагащо е разбирането, че регулирането следва да се осъществява в обществен интерес, а не в интерес на частните търговски субекти, които са естествени монополисти. Регулаторният орган следва да е самостоятелен и независим субект, което означава да е самостоятелен и независим както от регулираните дружества, така и от политически влияния от изпълнителната власт. В този смисъл по същността си предложените редакции от 30.11.2022 г. и 11.04.2023 г. на ЗВиК са в разрез с

поставеното изискване за отделяне на регулирането на ВиК услугите в самостоятелен субект и дори постигат обратен ефект.

Предвид това, неправилно се тълкува НПВУ, в който не се поставя изискване по отношение на съществуващата КЕВР, а се поставя изискване в новия ЗВиК да се въведе отделяне на регулирането на ВиК услугите в самостоятелен субект..

Поставените в НПВУ изисквания: „*да се въведе отделяне на регулирането на ВиК услугите в самостоятелен субект",* както и „*с приемането на закон за ВиК ще бъдат извършени последните основополагащи стъпки на реформата във ВиК отрасъла"* ще бъдат изпълнени ако регулирането се разшири, така че да обхваща всички етапи от възлагане на дейността, респективно определяне на условията и изискванията за извършването ѝ, контролът по изпълнение на дейността и налагането на принудителни административни мерки и санкции при неизпълнение на условията и изискванията. С това ще се завърши реформата в регулирането на ВиК услугите, която започна през 2005 г. със създаването на КЕВР.

Както КЕВР е посочила в предходните свои становища по проекта на ЗВиК, тенденцията в Европа е регулирането на ВиК услугите на национално ниво да се осъществява от съществуващите енергийни регулатори – както е в Армения, Малта, България, Литва, Грузия, Латвия, Италия, Унгария, Ирландия, Молдова, Черна гора, Северна Македония, а от 2023 г. и в Гърция. Същевременно до момента не е известен нито един случай, в който съществуваш регулаторен орган да е разделян на две отделни институции за енергийно, съответно за водно регулиране.

Видно от „Таблица за отразяване на постъпилите предложения от второ обществено обсъждане, проведено в периода от 11.04.2023 г. до 11.05.2023 г., на проекта на Закон за водоснабдяването и канализацията", вносителят не е разгледал и не е коментирал по същество представените аргументи, което е в пряко противоречие със заложените в чл. 26, ал. 1 от ЗНА принципи.

4. По отношение на изискванията на Европейската комисия (ЕК) към предложените в НПВУ реформи във ВиК сектора е необходимо да се посочи и следното:

Във връзка с постъпило в Комисията писмо с вх. № О-04-11-4 от 05.07.2023 г., представители на КЕВР са взели участие в проведена на 11.07.2023 г. техническа среща с представители на Работната група за възстановяване и устойчивост в рамките на Генералния секретариат на ЕК (RECOVER) и на Генералната дирекция по икономически и финансови въпроси към ЕК (ECFIN), които съвместно отговарят за управлението на прилагането на Механизма за възстановяване и устойчивост в ЕС-27. Срещата е част от техническа мисия на ЕК, целяща да направи равносметка на напредъка на Р България по реформите и инвестициите по Плана за възстановяване и устойчивост на България. На срещата са обсъдени реформите във водния и електроенергийния сектор, заложени в ПВУ.

По отношение на очакваните реформи в сектор ВиК в рамките на срещата от представителите на ЕК са посочени основните фактори, които следва да бъдат изпълнени от страната, както следва:

1. Независим регулаторен орган;
2. Регулиране на цени на ВиК услуги, водещи до възстановяване на икономически обоснованите разходи за предоставяне на ВиК услуги.

В рамките на проведената техническа среща е уточнено, че от страна на ЕК **не се очаква, нито се настоява за разделяне на съществуващия мулти-секторен регулаторен орган на два отделни регулатори за сектори Енергетика и ВиК, нито се очаква и/или настоява за приемане на нов Закон за водоснабдяване и канализация**.

Съобразно горното, с писмо с изх. № О-04-11-4 от 20.07.2023 г. КЕВР е представила на ръководителите на Task Force „Recovery And Resilience Facility" и „Economic And Financial Affairs" към ЕК, както и на министерствата на регионалното развитие и благоустройството, на околната среда и водите и на дирекция „Централно координационно звено" към Министерския съвет, подробна информация на български и английски език за проведената работна среща, както и за начина на регулиране на ВиК сектора от КЕВР след проведената през 2015 г. мащабна реформа в структурата и статута на Комисията и приетите от Министерския съвет през 2016 г. изцяло нови наредби към ЗРВКУ.

На 22.02.2024 г. представители на КЕВР са взели участие в нова работна среща с представители на RECOVER и ECFIN от ЕК, отговарящи за изпълнението на НПВУ. Срещата е по инициатива на ЕК и е вследствие от предходна среща, проведена на 09.02.2024 г., с представители на МРРБ, „Български ВиК Холдинг" ЕАД и ЕК, на която представители на КЕВР са участвали като наблюдатели, във връзка с изпълнението на поетите в НПВУ ангажименти за реформа в сектор ВиК.

На проведената на 22.02.2024 г. работна среща от страна на КЕВР са разяснени подробно действащите нормативни и регулаторни изисквания по регулиране на цените и качеството на ВиК услугите. На срещата представителите на ЕК **отново са повторили факторите, които следва да бъдат изпълнени от България по НПВУ:**

1. Независим регулаторен орган;
2. Регулиране на цени на ВиК услуги, водещи до възстановяване на икономически обоснованите разходи за предоставяне на ВиК услуги.

В тази връзка с писмо с изх. № О-04-11-4 от 01.03.2024 г. КЕВР е информирала министъра на финансите и министъра на регионалното развитие и благоустройството, че изискването за независим регулаторен орган вече е постигнато след проведената през 2015 г., чрез изменения в ЗЕ, реформа в структурата и статута на Комисията, както и че регулирането на цените и качеството на ВиК услугите е значително подобрено след приетите от Министерския съвет изцяло нови наредби към ЗРВКУ, чиито проекти са изготвени с подкрепата на Международната банка за възстановяване и развитие (Световна банка). **В писмото си КЕВР е посочила, че е далеч по-целесъобразно към настоящия момент, отчитайки и поетите от Р България ангажименти по НПВУ, да се започне процедура за изменение и допълнение на ЗРВКУ, чрез която да се постигнат изисканите цели за подобряване на регулирането на качеството и цените на ВиК услугите.**

В Комисията не са получени отговори на изпратените писма и направените предложения.

5. Вносителят на законопроекта – МРРБ продължава да предлага разделянето на КЕВР на две отделни комисии за енергийно и водно регулиране, без да се посочват мотиви и обосновки, както и без да е извършен цялостен анализ на възможните рискове както пред ВиК сектора, така и пред енергийния сектор от предложеното разделяне.

Въпреки, че това е четвърти проект на ЗВиК, подложен на обществено обсъждане, в който се предлага разделянето на КЕВР и обособяването на нова КРВКУ, за първи път в този законопроект са представени норми в преходни и заключителни разпоредби (ПЗР), представящи конкретния подход за предложеното разделяне.

Съгласно §5, ал. 2 от ПЗР, *завареният при влизането в сила на закона членове на Комисията за енергийно и водно регулиране продължават мандата си като членове на Комисията за енергийно регулиране*, според §5, ал. 3 от ПЗР *в тримесечен срок от влизането в сила на закона Народното събрание избира членове на Комисията за регулиране на ВиК услугите*, а нормата на §5, ал. 4 от ПЗР гласи, че *до избирането на членове на Комисията за регулиране на ВиК услугите нейните*

правомощия се изпълняват от заварените при влизането в сила на закона членове на Комисията за енергийно и водно регулиране и нейните служители.

Посочените разпоредби са неясни и противоречиви и ще породят значителни проблеми при тяхното прилагане. Това от своя страна ще създаде риск пред бъдещата работа на двете отделни комисии, респективно няма да се осигури тяхната реална работа в предложения в §5, ал. 3 от ПЗР тримесечен срок за избор на нови членове на КРВКУ.

Същевременно, в проекта на ЗВиК не са предложени срокове за избор от Народното събрание на нови членове на бъдещата Комисия за енергийно регулиране, което би поставило в риск нейната бъдеща работа.

6. Предложението в §6, ал. 4 от ПЗР на проекта на ЗВиК: *„Активите, информационният ресурс, пасивите, архивът, правата и задълженията на Комисията за енергийно и водно регулиране се прехвърлят на Комисията за енергийно регулиране и Комисията за регулиране на ВиК услугите съответно на осъществяваните от тях функции. В едномесечен срок от избора на членове на Комисията за регулиране на ВиК услугите председателите на двете комисии подписват приемо-предавателни протоколи*“ съдържа много неясноти, които следва да бъдат изяснени.

Към момента КЕВР ползва споделени ресурси за осигуряване на дейността на Комисията, включително сървъри и софтуерни продукти, които не могат да бъдат разделени между бъдещите две комисии, а законопроектът не предвижда решение на проблема.

В допълнение неясно остава как ще бъде обезпечен сградният фонд за КРВКУ. Поради липсата на публикувана финансова обосновка, към момента е неясно какви са предвижданията на вносителя на законопроекта за осигуряване на сграден фонд за новата комисия. Неосигуряването на самостоятелна сграда за КРВКУ, съответно непредвиждането на средства за такава, ще доведат до невъзможност за фактическото ѝ функциониране. В тази връзка следва да се представи конкретна визия как този проблем ще бъде решен.

7. Предложените в § 22, т. 3, буква „б“ от ПЗР на проекта на ЗВиК промени в ЗЕ не са съобразени правомощията на КЕВР, регламентирани в чл. 21 от ЗЕ, които значително надхвърлят въпросите, свързани с регулиране на бизнес плановете (като бизнес програми въобще не се предвиждат), цените в енергетиката и постъпилите жалби.

8. Съобразно горното, така направеното предложение за разделяне на КЕВР на две комисии и конкретните норми в §5, §6 и §22 от ПЗР на проекта на ЗВиК, ще доведат до рискове не само пред регулирането на дейностите в сектор ВиК, но и пред регулирането на дейностите в сектори Електроенергетика, Топлоенергетика и Природен газ, които са извън обхвата на проекта на ЗВиК, което е в нарушение на принципите на чл. 26, ал. 1 от ЗНА.

Предвид гореизложеното, предлагаме:

- Раздел I „Регулаторен орган“ от глава пета на проекта на ЗВиК да придобие следната редакция:

Чл. 67. (1) Регулирането на В и К услугите се осъществява от Комисията за енергийно и водно регулиране, която се създава по реда на Закона за енергетиката, наричана по-нататък „комисията“.

(2) Структурата и правомощията на комисията се определят с този закон и със Закона за енергетиката.

- Разпоредбите от чл. 68 до 78 следва да отпаднат, доколкото ненужно дублират съответните разпоредби от ЗЕ.

II. В предложения нов проект на ЗВиК отново липсва анализ на прилагането на съществуващото законодателство, респективно не е представена адекватна визия за цялостното бъдещо развитие на ВиК сектора в Република България.

9. Изложените в Доклада за цялостна предварителна оценка на въздействието на ЗВиК съображения са формални.

9.1. Липсва извършен анализ на практиката по прилагането на разпоредбите на глава единадесет „а“ от ЗВ, въведена през 2009 г., но реално започнала да се прилага след последващите изменения в ЗВ през периода 2013 – 2015 г. Не е представен анализ на начина на функциониране на асоциациите по ВиК (АВиК), за които всички заинтересовани страни са единодушни, че практически не работят, а същевременно са им вменени изключително важни правомощия в качеството им на представители на собствениците на публичните ВиК системи и съоръжения, които следва да контролират как избраните от тях ВиК оператори стопанисват и управляват ВиК системите и съоръженията. **С предложения нов проект на ЗВиК се запазват съществуващите разпоредби на ЗВ по отношение структурата, мандата и разпределението на гласове в общите събрания на асоциациите, т.е. констатираните до момента проблеми в тяхната работа не се решават.**

Предвид гореизложеното, предлагаме:

- В чл. 16, ал. 3 от законопроекта разпределението на гласовете в общото събрание да се промени. Съществуващото правило, което се възпроизвежда и в проекта на ЗВиК, според което държавата има право на 35 на сто от гласовете в общото събрание дава възможност на държавата да блокира приемането на решения от АВиК. Като обективен критерий за разпределение на гласовете може да бъде използван делът на стойността на ВиК системите – публична собственост, притежавани от държавата и общините в съответната обособена територия.
- В чл. 16, ал. 4 от законопроекта да бъде редактирано правилото, регламентиращо необходимото мнозинство за приемане на решения от общото събрание с три четвърти от гласовете на присъстващите и да се въведе изискване за обикновено мнозинство. Практиката по прилагане до момента е показва, че мнозинство от три четвърти от гласовете на присъстващите затруднява, а понякога и възпрепятства приемането на решения от общото събрание.

9.2. Не е извършен анализ на ефективността на осъществявания контрол от страна на принципалите на публичните ВиК оператори. Към момента е видно, че се осъществява формален контрол, без да се прилагат разпоредбите на ЗВ, според които в договорите за възлагане на управление и контрол следва да се залагат основни показатели за дейността в съответствие с одобрените от КЕВР бизнес планове и да се контролира тяхното изпълнение. **Същевременно в предложения нов проект на ЗВиК това изискване вече е отпаднало, което ще доведе и до значително по-неефективен контрол от страна на принципала.**

Предвид гореизложеното, предлагаме:

- Чл. 9, ал. 3, т. 5 от законопроекта да се допълни, като се пресъздаде редакцията на действащото правило на чл. 10б, ал. 3, т. 4 от ЗВ.

В предложения нов проект на ЗВиК се запазват изцяло функциите на МРРБ като принципал на ВиК операторите с държавно участие, като не се предлагат промени и включване на по-голям брой заинтересовани страни в процедурите за избор на ръководство на ВиК операторите, което да елиминира съществуващите сега проблеми. На практиката се наблюдават чести и немотивирани смени на ръководствата на ВиК операторите с държавно участие, като в редица случаи не се

провеждат изискуемите конкурси, с което се заобикалят и изискванията на Закона за публичните предприятия.

- В тази връзка е необходимо да се обсъди по-широко участие на заинтересованите лица, включително членовете на АВиК в процедурите за избор на органи за управление и контрол във ВиК оператори.

9.3. Към момента на общините, които притежават основната част от публичните ВиК системи и съоръжения, е отредена формална роля, както в качеството им на членове на АВиК, така и като съдружници в търговските дружества (само тези, в които собствеността на капитала е разпределена между държавата и общините). **Липсва анализ как може тяхната роля да бъде засилена, като им се дадат ефективни инструменти за планиране, договаряне и контрол върху изпълнението на ВиК операторите в рамките на техните територии.**

Предвид гореизложеното, предлагаме:

- В чл. 11 от законопроекта да се допълнят правомощия на общинските съвети да участват в конкурсните процедури за избор на органи за управление и контрол във ВиК оператори, както и да осъществяват контрол върху изпълнението на договора от избрания ВиК оператор в рамките на съответната община.
- С цел подобряване на контрола по управлението и стопанисването на ВиК системите да се обсъди добавяне на възможност за осъществяване на индивидуален контрол от страна на членовете на АВиК в рамките на съответната община.

9.4. Липсва анализ до какви ползи ще доведе предложеното ново окрупняване до 28 областни ВиК оператори.

С Решение № РД-02-14-2234 от 22.12.2009 г. на министъра на регионалното развитие и благоустройството са определени обособени територии на общо 51 дружества, от които 29 държавни, 21 общински и 1 публично-частно партньорство, или извън областните дружества са 2 държавни и 21 общински. До момента, след настъпило окрупняване са преустановили своята дейност общо 8 дружества – в общините Свищов, Ботевград, Кнежа, Стамболово, Севлиево, Кубрат и Димитровград и Белово, респективно продължават да функционират 15 дружества, извън областните ВиК оператори, които обслужват общо 17 общини. **При общо съществуващи 265 общини е видно, че предложеното задължително окрупняване на тези 17 общини няма как да доведе до съществени промени в капацитета и възможностите на съответните ВиК оператори – така, както постигнатото вече окрупняване не е довело до видими промени в капацитета и възможностите на съответните регионални ВиК оператори.**

Предвид гореизложеното, предлагаме:

- Концепцията за задължителна консолидация на обособените територии до тези на административните области да бъде преосмислена. На всяка община следва да се гарантира право да излезе от договорни взаимоотношения с ВиК оператор, който трайно не изпълнява поетите ангажименти в договора, като в тези случаи съответната община трябва да има възможност да се присъедини към друга АВиК, респективно да влезе в договорни отношения с друг ВиК оператор.
- Законът да дава възможност един ВиК оператор да обслужва повече от една АВиК, въз основа на отделни договори и бизнес планове. По този начин ще бъде създадена конкурентна среда между публичните ВиК оператори, която ще допринесе до увеличаване на качеството на предоставяните ВиК услуги и инвестициите в сектора, в съответствие с решението на 44-то Народно събрание от 13.12.2019 г.

10. В новия проект на ЗВиК за пореден път е извършена коренна промяна във функциите и дейностите на бъдещата КРВКУ спрямо предложенията във вече обсъжданите и разглеждани проекти на ЗВиК. В различните проекти на ЗВиК се включваха и отпадаха ключови дейности като цялостно регулиране на качеството на ВиК услугите, изготвяне и одобряване на бизнес планове и осигуряване на взаимовръзка между тези дейности и цените на ВиК услугите. Преглед на новия проект на ЗВиК отново показва цялостна липса на яснота и на визия какво се очаква от националния регулаторен орган. За разлика от предходния проект на ЗВиК от 2023 г., в който почти всички действащи правомощия на КЕВР в сектор ВиК бяха премахнати, в новия проект на ЗВиК се пресъздават редица от действащите функции на КЕВР, невключени в предходните проекти, което за пореден път поставя въпроса за необходимостта от разделянето на регулаторния орган и обособяването на самостоятелен регулатор за ВиК сектора, който на практика ще има сходни функции с действащата КЕВР.

Във връзка с пресъздаването на изисквания от ЗРВКУ в проекта на ЗВиК предлагаме следното:

- Изброяването на показатели за качество на ВиК услугите в чл. 84, ал. 3 от законопроекта да отпадне и същите да бъдат определени в наредбата по чл. 84, ал. 7, която следва да бъде приемана от Комисията. По този начин ще се осигури гъвкавост в регулаторния подход;
- Концепцията за дългосрочни нива на показателите за качество да отпадне от чл. 84, ал. 5, ал. 6 и ал. 7 от законопроекта, доколкото същата е неработеща. В рамките на почти 20-годишно действие на ЗРВКУ са определяни два пъти 10-годишни срокове за постигане на дългосрочни нива, които не само, че не са постигани, но и са определяни от ВиК операторите и от самото МРРБ като нереалистични. В допълнение остава неясно на каква база ще бъдат определени нови дългосрочни нива, които да бъдат достигнати в 15-годишен срок, доколкото в проекта на ЗВиК отпада приемането на Стратегията за развитие и управление на водоснабдяването и канализацията;
- Конкретно посочената продължителност и структура на бизнес плановете в чл. 85 от проекта на ЗВиК да отпадне и да се предвиди, че същата се регламентира в наредба и в указания, приемани от Комисията за съответните регулаторни периоди. По този начин ще се осигури гъвкавост в регулаторния подход;
- В чл. 87, ал. 2 от проекта на ЗВиК прилагателното „изчерпателни“ да се замени със „задължителни“, а в ал. 3 да се регламентира изрично, че АВиК не съгласуват преработения бизнес план;
- В чл. 87 да се добави изрично правомощие на Комисията да откаже да одобри преработен бизнес план, в който не са изпълнени указанията по ал. 1 или ал. 5;
- В чл. 87, ал. 2 и ал. 4 срокът следва да е тримесечен, доколкото предложеният в проекта едномесечен срок е нереалистичен, освен това срокът е тримесечен и в действащия ЗРВКУ;
- В чл. 92, ал. 1 от законопроекта ценовите компоненти са неясно формулирани, което би довело до проблеми при тяхното определяне в наредба и прилагането им на практика. Доколкото с Комисията не са провеждани консултации за промените в ценообразуването, КЕВР не може да даде конкретни предложения за тяхното изменение, което следва да бъде направено от вносителя;
- В чл. 98, ал. 1 от законопроекта думата „мотивирано“ да отпадне, предвид това, че в разпоредбата ясно е посочено за какви цели се изисква информацията от регулаторния орган.

Същевременно са налице и редица противоречия в принципите на законопроекта и конкретни разпоредби, включително:

10.1. Нормата на чл. 67, ал. 3 от проекта предвижда, че *при осъществяване на своите правомощия комисията е независима от изпълнителната власт*, а същевременно наредбите за

регулиране на качеството и на цените на ВиК услугите, съгласно чл. 84, ал. 7 и чл. 89, ал. 2 от проекта, *се приемат от Министерския съвет по предложение на Комисията*. **Очевидно е, че приемането от орган на изпълнителната власт на наредбите към закона е в противоречие с предложената независимост на регулаторния орган от изпълнителната власт.**

Следва да се отбележи, че в предходните проекти на ЗВиК се предлагаше МРРБ да изготвя проектите на тези наредби, с което изцяло се нарушаваше независимостта на регулаторния орган и се достигаше до конфликт на интереси за принципала на търговските дружества с държавно участие в капитала. В тази връзка, отпадането на предложението МРРБ да изготвя проектите на тези наредби, следва да се отчете като положителна тенденция, но не достатъчна, за да се създаде гаранция за независимостта на регулатора от изпълнителната власт, което може да се осигури, като в предложените редакции на чл. 84, ал. 7 и чл. 89, ал. 2 от проекта се регламентира изрично, че наредбите се приемат от Комисията.

Предвид гореизложеното, предлагаме:

- В разпоредбите на чл. 84, ал. 7 и чл. 89, ал. 2 от законопроекта да се регламентира, че Комисията приема посочените в тях наредби.

10.2. В проекта на ЗВиК отпада действащото в чл. 6, ал. 1, т. 4 от ЗРВКУ правомощие на КЕВР да *дава писмени указания относно прилагането на подзаконовите нормативни актове по т. 3*, а само в чл. 100 е предвидено, че с инструкция комисията дава указания на ВиК операторите и на предприятията по чл. 47, ал. 2 относно образуването на цените, правилата за водене на разделното счетоводство, както и формата и съдържанието на счетоводните отчети за регулаторни цели. Съгласно чл. 7, ал. 3 от ЗНА инструкцията е нормативен акт, с който висшестоящ орган дава указания до подчинени нему органи относно прилагане на нормативен акт, който той е издал или чието изпълнение трябва да осигури. В тази връзка, следва да се има предвид, че издаваните от КЕВР указания представляват общи административни актове, както и че ВиК операторите не са подчинени органи на КЕВР.

Предвид гореизложеното, предлагаме:

- Да се преосмисли систематичното място на разпоредбата на чл. 100, доколкото неправилно е поставена в глава „Контрол“, като терминът „инструкция“ отпадне и се допълни, че указанията са задължителни за изпълнение от ВиК операторите и предприятията по чл. 47, ал. 2.
- Разпоредбата на чл. 79, ал. 1, т. 4 да се редактира като думите „основни насоки за дейността си“ бъдат заменени с „указания по прилагане на наредбите по т. 5“.

Изпълнението на горното е още едно основание, в законопроекта да се регламентира, че Комисията приема наредбите за регулирането на качеството и на цените на ВиК услугите.

10.3. В чл. 91, ал. 1 от проекта на ЗВиК е посочено, че *Комисията определя социална поносимост на цената на ВиК услугите за съответната административна област на базата на минимално месечно потребление на вода за питейно-битови цели и медианния доход на лице от домакинство по данни на Националния статистически институт на годишна база за съответния регион по реда на наредбата по чл. 89, ал. 2.*

КЕВР многократно е посочвала проблемите с прилагането на изискванията за социална поносимост на цените на ВиК услугите, както следва:

- Осигуряваните от Националния статистически институт (НСИ) данни за паричен доход на лице от домакинство **по области са с високо ниво на грешка**. НСИ посочва, че данните са прецизни само **на ниво статистически район**, който включва няколко области, в които функционират

различни ВиК оператори, чиято специфика води до различни цени на предоставяните от тях ВиК услуги. В допълнение терминът „регион“ създава объркване.

- Прилагането на критерия за социална поносимост на цените на ВиК услугите като горен праг за цените създава изключителни проблеми за тези ВиК оператори, които поради специфика в обособената територия надхвърлят този праг. В тези случаи цените на ВиК услугите се ограничават административно до изчисления праг на социална поносимост и същите **вече не са икономически обосновани**. Остава неясно кой и за чия сметка ще осигури финансирането на необходимите капиталови и/или оперативни разходи.

- Определянето на социалната поносимост въз основа на среден доход **не премахва икономическите бариери пред достъпа до ВиК услуги** за най-уязвимите домакинства (първите децилни групи), доколкото за тези групи разходът за ВиК услуги заема многократно по-висок дял от техните доходи спрямо средния.

Предвид горното, новият проект на ЗВиК не решава проблемите породени от прилагането на ограничението за социална поносимост при ценообразуването.

Достъпът на човека до питейна вода и канализация са признати от ООН и ЕК като основно човешко право (Резолюция 64/292 от 28 юли 2010 г. на ООН и EC Communication COM (2014) final on the European Citizens' Initiative "Water and sanitation are a human right! Water is a public good, not a commodity!"). Както ООН, така и ЕК са посочили в различни документи, че страните трябва да гарантират икономическата достъпност на водата чрез подходящи политики за ценообразуване като безплатна или евтина вода и/или подпомагане на дохода (Общ коментар 15 на ООН), чрез предприемането на конкретни подпомагащи мерки за опазването на хората в неравностойно положение и разглеждане на проблемите на водната бедност, например чрез подкрепа за домакинствата с ниски доходи или чрез установяването на задължения на обществените услуги (EC Communication COM(2014) final).

Същевременно, в новия проект на ЗВиК отново не са предвидени водни помощи, както е регламентирана такава възможност в действащата разпоредба на §1, ал. 2 от ДР на ЗРВКУ (*Лицата по чл. 2, ал. 3 от Закона за социалното подпомагане имат право на помощ в размер, съответстващ на месечния минимум вода, определен по ал. 1, т. 4*), което от друга страна **води и до неизпълнение на решение на 44-то Народно събрание от 13.12.2019 г.,** с което е възложено на министъра на регионалното развитие и благоустройството да подготви и обяви за обществено обсъждане проект на Закон за ВиК, който да гарантира дългосрочното решение на проблемите в сектора, в това число социална поносимост на цените на ВиК услугите и въвеждане на водни помощи и др.

Предвид гореизложеното, предлагаме:

- Терминът „социална поносимост“ да отпадне от чл. 80, т. 1; чл. 85, ал. 3, т. 8; чл. 89, ал. 1, т. 7; чл. 91, ал. 2; чл. 110, ал. 3; както и да отпаднат разпоредбите на чл. 91, ал. 1 и §1, ал. 1, т. 29 от законопроекта.
- В ПЗР на законопроекта да бъде допълнен параграф, със следното съдържание:

„В Закона за социалното подпомагане се правят следните изменения и допълнения:

В §1, т. 1 от Допълнителните разпоредби се допълва както следва: „Основни жизнени потребности“ са достатъчно храна, облекло и жилище, съобразно социално-икономическото развитие на страната, както и месечен минимум вода за питейно-битови нужди от 2,8 куб. м на едно лице“.

Подзаконовите нормативни актове към Закона за социалното подпомагане се изменят в срок до 6 месеца от влиза в сила на този закон, с оглед осигуряването на лицата по чл. 2, ал. 3 на право на

помощ в размер, съответстващ на месечния минимум вода, определен по §1, т. 1 от Допълнителните разпоредби на Закона за социалното подпомагане“.

10.4. В раздел V от глава пета на проекта на ЗВиК **не е регламентирана** изчерпателно процедурата по одобряване на общите условия за предоставяне на ВиК услуги на потребителите, като същевременно не е предвидена и законова делегация за регламентирането ѝ в подзаконов нормативен акт.

Предвид гореизложеното, предлагаме:

- Да се създадат разпоредби, предвиждащи, че условията и редът за одобряване на общите условия ще се регламентират в наредбата по чл. 83, ал. 6, издавана от комисията, както и че за изменение и допълнение на общите условия се прилага процедурата, предвидена за първоначалното им приемане.
- Да се създаде разпоредба, аналогична на правилото по чл. 11, ал. 8 от ЗРВКУ, че в срок до 30 дни след влизането в сила на общите условия потребителите, които не са съгласни с тях, имат право да внесат в съответния В и К оператор заявление, в което да предложат различни условия. Предложените от потребителите и приети от В и К операторите различни условия се отразяват в допълнителни писмени споразумения. Предложението е с оглед защита правата на потребителите.

10.5. В глава шеста „Контрол“ **липсват** разпоредби, регламентиращи статута, правомощията и актовете на контролните органи на комисията – а именно не е посочено, че длъжностните лица, които извършват проверки, се определят със заповед на председателя на комисията, които имат правомощията и съставят актове, така както това е предвидено в чл. 78, 79 и 80 от ЗЕ.

Освен това, в проекта не са регламентирани какви са правомощията на комисията при осъществяване на контрол.

Предвид гореизложеното, предлагаме:

- Да се създадат разпоредби, аналогични на чл. 78, 79 и 80 от ЗЕ, които да регламентират статута, правомощията и актовете на контролните органи на комисията.
- В чл. 97 да се създаде нова ал. 4, със следното съдържание: „В изпълнение на контролните си правомощия, комисията дава на ВиК операторите задължителни указания и определя подходящ срок за изпълнението им“.

10.6. В чл. 97, ал. 3 от проекта на ЗВиК е регламентирано, че комисията извършва проверки на място при разглеждане на жалби и спорове. **Необосновано** е изискването по всяка жалба или искане за произнасяне по спор проверката да се извършва на място,

Предвид гореизложеното, предлагаме:

- В чл. 97, ал. 3 от проекта на ЗВиК да отпаднат думите „на място“.

10.7. В чл. 118 от проекта на ЗВиК е предвидено, че споровете между асоциациите по ВиК и ВиК операторите относно сключването, изпълнението, изменението и прекратяването на договор за възлагане по чл. 50 се решават по реда на Гражданския процесуален кодекс.

Същевременно в проекта **не е регламентирано** как ще се решават спорове, възникнали между членовете на асоциациите по ВиК (между общините, между общините и представителя на държавата), така и между членовете на асоциацията и самата асоциация, което е често срещано на практика и следва да бъде изрично уредено.

Предвид гореизложеното, предлагаме:

- Да се регламентира как ще се решават спорове, възникнали между членовете на съответните асоциации по ВиК и между членовете на асоциацията и самата асоциация.

10.8. Нормата на чл. 119 от проекта предвижда, че *споровете между ВиК операторите и потребителите се решават по съдебен път по реда на Гражданския процесуален кодекс*, а същевременно съгласно чл. 79, ал. 1, т. 8 от проекта *Комисията разглежда жалби на потребители срещу ВиК оператори, свързани с изпълнението на общите условия на договорите за предоставяне на ВиК услуги на потребителите.* **Посочените норми са в противоречие и водят до неяснота в кои случаи спор между потребител и ВиК оператор ще е подведомствен на съда и съответно в кои случаи ще подлежи на разглеждане от регулатора,**

Предвид гореизложеното, предлагаме:

- чл. 79, ал. 1, т. 8 и чл. 119 от законопроекта да се прецизират.

10.9. В глава дванадесета от предложения проект на ЗВиК е регламентирана **само** отговорността на потребителите, **но не и на ВиК операторите**, при неизпълнение на техните договорни задължения.

Предвид гореизложеното, предлагаме:

- Да се създаде разпоредба, със следното съдържание:

„При издадено разпореждане на компетентен орган за ограничаване ползването на вода за питейни нужди поради влошени показатели по наредбата по чл. 135, ал. 1, т. 3 от Закона за водите, ВиК операторът, за периода на ограничаването на ползването, начислява на засегнатите потребители отстъпка, определена по реда на наредбата по чл. 89, ал. 2“.

10.10. Въпреки, че проектът на ЗВиК до голяма степен пресъздава действащите правомощия на КЕВР в сектор ВиК, в глава тринадесета са предвидени **само две** административнонаказателни разпоредби – в чл. 121 (относно ВиК оператор, който предоставя услуги по цени, по-високи от утвърдените от комисията) и в чл. 122 (относно ВиК оператор, който не е успял да постигне годишните целеви нива на показателите за качество, заложени в бизнес плана).

В сравнение със ЗРВКУ са отпаднали останалите състави на административни нарушения, предвиждащи възможност Комисията да наложи административни наказания на ВиК операторите, в следните случаи на противоправно поведение:

- Чл. 32 от ЗРВКУ – налагане на санкция на ВиК оператор за неизпълнение в срок на задължението по чл. 10, ал. 7 за предоставяне на бизнес план не по-късно от 6 месеца преди изтичането на последната година съгласно действащия бизнес план;
- Чл. 33 от ЗРВКУ – налагане на санкция на ВиК оператор за неизпълнение в срок на задължението по чл. 11, ал. 3 за внасяне на преработен бизнес план съобразно указанията на Комисията;
- Чл. 34 от ЗРВКУ – налагане на санкция при неизпълнение на задължителните указания по чл. 14, ал. 3, в съответствие с които ВиК операторите предлагат за одобряване нови цени при констатирани несъответствия, и определя срок в който да се извърши това);
- Чл. 35 от ЗРВКУ – налагане на санкция на ВиК оператор, който не предостави искана информация в случаите, предвидени в този закон;
- Чл. 37 от ЗРВКУ – налагане на санкция на член на управителен орган или длъжностно лице във В и К оператор, което не изпълни задълженията си по този закон.

На следващо място, следва да се посочи, че в глава тринадесета **не е предвидена** санкционна норма за неизпълнение на задължителни указания, дадени от комисията с решение по чл. 83, ал. 5 от проекта на ЗВиК. Предвиждането на санкционна норма в този случай ще създаде гаранция за коректно поведение от страна на ВиК операторите за изпълнение на дадените указания, като в противен случай същите следва да понесат административнонаказателна отговорност.

Липсата на възможност на КРВКУ да налага санкции в гореизброените хипотези ще доведе до трайно некоректно поведение от страна на ВиК операторите, съответно техните управителни органи или длъжностни лица, доколкото няма да има механизъм за търсене на административнонаказателна отговорност от регулаторния орган.

Предвид гореизложеното, предлагаме:

- Глава тринадесета от проекта да бъде допълнена с гореизброените състави на административни нарушения.

10.11. В чл. 120 от проекта на ЗВиК са регламентирани състави на административни нарушения в случаи на експлоатиране или ползване ВиК системи или изграждане на такива без необходимото за това основание или в отклонение от определените изисквания, както и при повреди на ВиК системи или нарушаване на правилата за експлоатация и регламентираните режими на тяхната работа, ако извършеното не съставлява престъпление по НК. Следва да се отчете, че **изпълнителните деяния в така предложените състави са общо и неясно формулирани**, като не е ясно кое е „необходимото основание“ или какви са „отклоненията от определените изисквания“. Същевременно в чл. 123, ал. 1 от проекта на ЗВиК, за тези нарушения е предвидено актовете за установяване на нарушенията да се съставят от длъжностни лица, оправомощени от председателите на асоциациите, а наказателните постановления да се издават от председателя на асоциацията или от оправомощени/о от него лица/лице. Посочените правомощия **не кореспондират** със статута и предназначението на асоциациите по водоснабдяване и канализация, съгласно раздел II от глава втора от проекта на ЗВиК.

Асоциациите по водоснабдяване и канализация са юридически лица с нестопанска цел, които се създават с цел управление на ВиК системите, публична държавна и общинска собственост в рамките на обособените територии. В тази връзка на същите в качеството им на представители на собствениците на ВиК активи е предоставено правото да контролират изпълнението на договора с ВиК оператора. В тази връзка и в раздел II от глава втора на предложения законопроект правилно не са предвидени контролни функции на асоциациите по отношение на експлоатирането, ползването и изграждането на ВиК системи от физически и юридически лица.

Предвид горното в чл. 123 неправилно и в противоречие със чл. 47 от ЗАНН председателят на АВиК се овластява с административно-наказателни функции.

В допълнение, остава неясно защо в чл. 18 от проекта асоциациите са определени като административни органи по смисъла на Закона за електронното управление, предвид това, че те реално са сдружения на представителите на собствениците на ВиК активите и контролират изпълнението на договор, по който са страна – чл. 102 от проекта на ЗВиК. Съгласно параграф §1, т.1 от Допълнителните разпоредби на Закона за електронното управление „*административен орган“ е административен орган по смисъла на § 1 от Допълнителните разпоредби на Административнопроцесуалния кодекс*. Според § 1, т. 1 от АПК *„административен орган" е органът, който принадлежи към системата на изпълнителната власт, както и всеки носител на административни правомощия, овластен въз основа на закон, включително лицата, осъществяващи публични функции, и организациите, предоставящи обществени услуги*.

Предвид гореизложеното, предлагаме:

- Съобразно горното, разпоредбите на чл. 120, чл.123 и чл. 18 следва да се прецизират или да отпаднат.
- В случай, че се приеме, че АВиК е административен орган, то следва да се предвиди изрично, че актовете на АВиК подлежат на съдебен контрол пред административните съдилища.

III. Предложеният нов проект на ЗВиК не осигурява изпълнение на решение на Народното събрание, на НПВУ, както и на новите изисквания на ЕС.

11. Съгласно Решение на 44-то Народно събрание от 13.12.2019 г. по т. 1, в срок до 15 май 2020 г. министърът на регионалното развитие и благоустройството е следвало да подготви и обяви за обществено обсъждане проект на Закон за ВиК, който да гарантира дългосрочното решение на проблемите в сектора, в това число социална поносимост на цените на ВиК услугите и въвеждане на водни помощи, качество на услугите и осигуряване на допълнителни финансови инструменти за увеличение на инвестициите в сектора и повишаване на контрола по тяхното изпълнение.

Както предложеният нов проект на ЗВиК, така и предходните публикувани проекти през периода 2020-2023 г., не изпълняват решението на Народното събрание, доколкото:

- Законопроектът **не гарантира дългосрочното решаване на проблемите в сектора**, които не са предварително анализирани и изяснени, а същевременно въвежда значителни нови рискове и проблеми пред сектора:
- Законопроектът **не въвежда ясна дефиниция за социална поносимост на цените на ВиК услугите**;
- Законопроектът **не въвежда водни помощи;**
- Законопроектът **не осигурява повишение на качеството на услугата**, доколкото не изяснява и не разпределя правилно функциите и отговорностите между собствениците на ВиК системите и съоръженията (областни управители и общини), собствениците на търговските дружества – ВиК оператори (МРРБ, „Български ВиК Холдинг“ ЕАД, и общини); и националния регулаторен орган;
- Законопроектът **не осигурява допълнителни финансови инструменти за увеличение на инвестициите в сектора;**
- Законопроектът **не осигурява повишаване на контрола по тяхното изпълнение,** а напротив – го намалява.

12. Съгласно мотивите към законопроекта, изискванията на НПВУ, са, както следва: *да се въведе отделяне на регулирането на ВиК услугите в самостоятелен субект; да се въведе нова структура на цените на ВиК услугите, базирана на гарантиране на минималните разходи за ползване на системите и потребените услуги; да се регламентира ролята на Българския ВиК холдинг; да се прецизират ролите и функциите на заинтересованите страни; да се създадат предпоставки за консолидация при стопанисването, експлоатация на ВиК системите и предоставянето на ВиК услугите*.

Видно от нормите на проекта на ЗВиК, същият не осигурява изпълнение на посочените изисквания на НПВУ, доколкото:

- **Не се въвежда нова структура на цените на ВиК услугите, базирана на гарантиране на минималните разходи за ползване на системите и потребените услуги**. Като цяло в законопроекта се запазват действащи изисквания на ЗРВКУ, като в чл. 92, ал. 1 от проекта се предлагат нови компонентни, които са неясно дефинирани, което създава съществени рискове пред тяхното определяне в наредба и практическо прилагане.
- **Не се регламентира ролята на Българския ВиК холдинг**, който към момента **не изпълнява и не осъществява дейностите**, посочени в неговия предмет на дейност съгласно т. 1.3 от

Разпореждане №1 от 22.01.2020 г. на Министерски съвет, включително координиране и управление на инвестиционните дейности и на дейностите по поддържане на ВиК инфраструктурата; координация на модела на управление и функциите на дружествата от отрасъл ВиК; общо управление на финансовите потоци и процедурите за възлагане на обществените поръчки и други. Същевременно в чл. 48, ал. 1 от законопроекта се посочват само функции по упражняване правата на държавата в дружествата с държавно участие, което е малка част от предмета на дейност, с който е създаден Българския ВиК холдинг.

- Не **се прецизират ролите и функциите на заинтересованите страни**, а точно обратното – същите стават значително **по-неясни**;
- **Не се създадат предпоставки за консолидация при стопанисването, експлоатация на ВиК системите и предоставянето на ВиК услугите**, а се въвежда **насилствено окрупняване** по силата на законова норма, с което се **ограничават** правата на собствениците на публичните ВиК системи.

В своето становище от 2023 г. НСОРБ е посочило следното: „*В предходните години централната власт застъпваше твърдението, че окрупняването на ВиК сектора е политика, наложена на България от органите на Европейския съюз, преди всичко Европейската комисия. След направени запитвания от страна на българските общини и български евродепутати се установи, че окрупняването и създаването на ВиК асоциации са политики, заложени от централите държавни органи на България и управляващите органи по оперативните програми при разработването им. Така вече ясно се разбира, че окрупняването на ВиК сектора не е политика, която да ни е наложена „отвън", а вътрешна политика (на МРРБ и Министерски съвет), която в годините се опитва да бъде наложена на българските общини*".

13. На 16.12.2020 г. е приета преработена Директива 2020/2184 на Европейския парламент и на Съвета относно качеството на водата, предназначена за консумация от човека, която заменя Директива 98/83/ЕО. Съгласно чл. 24, т. 1 от Директивата, държавите членки въвеждат в сила законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими, за да се съобразят с членове 1-18, член 23 и с приложения I-V най-късно до 12.01.2023 г.

Извършени са промени в Наредба № 9 от 16 март 2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели, издадена от министъра на здравеопазването, министъра на регионалното развитие и благоустройството и министъра на околната среда и водите, изм. и доп. ДВ. бр.43 от 16.05.2023 г. (Наредба №9/2001 г.).

КЕВР е извършила преглед на изискванията на Директива 2020/2184 и промените в Наредба №9/2001 г., и с писмо с изх. № В-03-14-1 от 15.05.2024 г. е информирала заинтересованите страни за констатирани редица неясноти относно прилагането на новите европейски изисквания, включително:

- Извършването на оценка на мащаба на течове чрез рейтинговия метод на индекса за течове в инфраструктурата (ИТИ) или друг подходящ метод, доколкото с наредбата не са определени изискванията за прилагането на ИТИ, нито е посочен конкретен друг подходящ метод съобразно възможността, която директивата дава, а просто е преписан текстът в наредбата;
- С директивата са въведени редица промени в начина за оценка на качеството на водата, като не става ясно как тези промени се отнасят към съществуващите възможности и/или акредитации на лабораториите, какви действия следва да бъдат предприети и в какви срокове.
- Директивата въвежда редица нови изисквания за цялостна оценка на риска и превантивно планиране по отношение на безопасността и елементите, които зависят от риска, както и изисква държавите членки да гарантират, че съществува ясно и подходящо разпределение на отговорностите между заинтересованите страни, както е определено от държавите членки за прилагането на основания на анализ на риска подход, и това разпределение на отговорностите е съобразено с тяхната

институционална и правна рамка. Същевременно текстовете в ЗВ или наредбата не изясняват разпределението на отговорностите, и въвеждат неотносими изисквания към ВиК операторите.

- Директивата въвежда различни изисквания за предприемане на мерки от държавните членки за подобряване или поддържане на достъпа на всички хора до вода, предназначена за консумация от човека, и по-специално на уязвими и маргинализирани групи, както и за предприемане на различни мерки за насърчаване използването на чешмяна вода, които не са адекватно адресирани в националното законодателство.
- Директивата въвежда изисквания за публикуването на подходяща и актуална информация за качеството на водата, както и за получаване редовно, най-малко веднъж годишно и в най-подходящата и лесно достъпна форма, например на фактурите или посредством цифрови средства. Същевременно не става ясно как ВиК операторите ще изпълнят тези изисквания, и кой национален орган ще осъществява контрол върху изпълнението на тези изисквания, както и на изискванията за публикуване на интернет страницата на информацията посочена в Приложение №5 на Наредба №9/2001 г.

Извършеният преглед на проекта на ЗВиК показва, че същият не разглежда и не решава нито един от констатираните от КЕВР проблеми при прилагането на Директива 2020/2184.

14. На 10.04.2024 г. Европейският парламент одобри нова Директива за пречистване на градски отпадъчни води, с която се въвеждат редица нови изисквания по отношение събирането, пречистването и заустването на градските отпадъчни води, намалява прага на агломерациите за които се прилага от 2 000 на 1 000 еквивалент жители, и въвежда редица нови изисквания към ВиК операторите от гледна точка на енергийна ефективност, представяне на информация за различни показатели за ефективност и постигане на конкретни цели. С директивата също така се въвеждат нови задължения за производителите на фармацевтични и козметични продукти и други. Очаква се новата директива да бъде приета от Европейската комисия до края на 2024 г., и много от посочените изисквания да бъдат въведени до 2027 г.

В редица работни срещи представители на Министерството на околната среда и водите са посочвали, че не се постигат изискванията на действащата Директива 91/271/ЕЕС за пречистването на градските отпадъчни води, за което е открита и наказателна процедура срещу Р България.

От прегледа на проекта на ЗВиК е видно, че не са разгледани и не се решават съществуващите проблеми във ВиК сектора и не се предлага адекватно разпределение на ролите и отговорностите на заинтересованите лица във ВиК сектора така, че да се осигури постигане на дългосрочна устойчивост на ВиК сектора, включително и пълно изпълнение на приложимите европейски изисквания. Проблемите ще се задълбочат при приемането на новата директива, която залага редица нови и далеч по-строги изисквания.

IV. Изводи

Поради констатираните значителни проблеми в текстовете на законопроекта от административен, правен, технически и икономически характер, е необходима цялостна ревизия на законопроекта. Необходим е сериозен обществен дебат за ролята и отговорностите на основните участници във ВиК сектора - независимия регулатор на качеството и цените на ВиК услугите, собствениците на публичните ВиК системи и възложители по договор, ВиК операторите и техните собственици (принципали), какъвто до момента не е проведен. Същевременно е видно нежеланието на институцията, на която действащата нормативна уредба е вменила ангажимента за осъществяване на държавната политика в отрасъла

водоснабдяване и канализация на национално ниво – а именно МРРБ, да проведе на практика такъв дебат.

Във връзка с горното, най-подходящ и целесъобразен подход е осъществяване на промени в действащото законодателство – ЗРВКУ и ЗВ, които да отразят натрупаната практика по прилагането на съществуващите изисквания, както по отношение на регулаторния режим осъществяван от КЕВР, така и по отношение на изискванията към собствениците (принципалите) на ВиК операторите, собствениците на публичните ВиК мрежи и съоръжения, договорните изисквания между собствениците и операторите на ВиК инфраструктурата, с оглед ясно разграничаване на съответните отговорности и недопускане на припокриване в техните функции.

В случай, че се приемат предложенията в ЗВиК за промени в регулацията на ВиК сектора, същият ще бъде поставен пред значими рискове, свързани с осъществяването на контрола по изпълнението на одобрените бизнес планове 2022-2026 г. и измененията на одобрените цени на ВиК услуги за периода 2024-2026 г., поради което в тази хипотеза е необходимо от законопроекта да отпаднат разпоредбите, касаещи разделянето на КЕВР на отделни регулаторни органи, като внимателно бъдат прецизирани регулаторните функции на КЕВР.

Предвид изложеното и в случай, че не бъде възприета позицията за изменение на действащите нормативни актове и продължи процедурата по приемане на нов Закон за водоснабдяване и канализация, то предлагаме да бъдат разгледани и обсъдени по същество направените конкретни предложения по-горе.

Становището е прието с решение на КЕВР по т. 2 от Протокол № 186 от 28.06.2024 г.